

Startnotitie Omgevingsvisie Utrecht Science Park

versie: 20190528

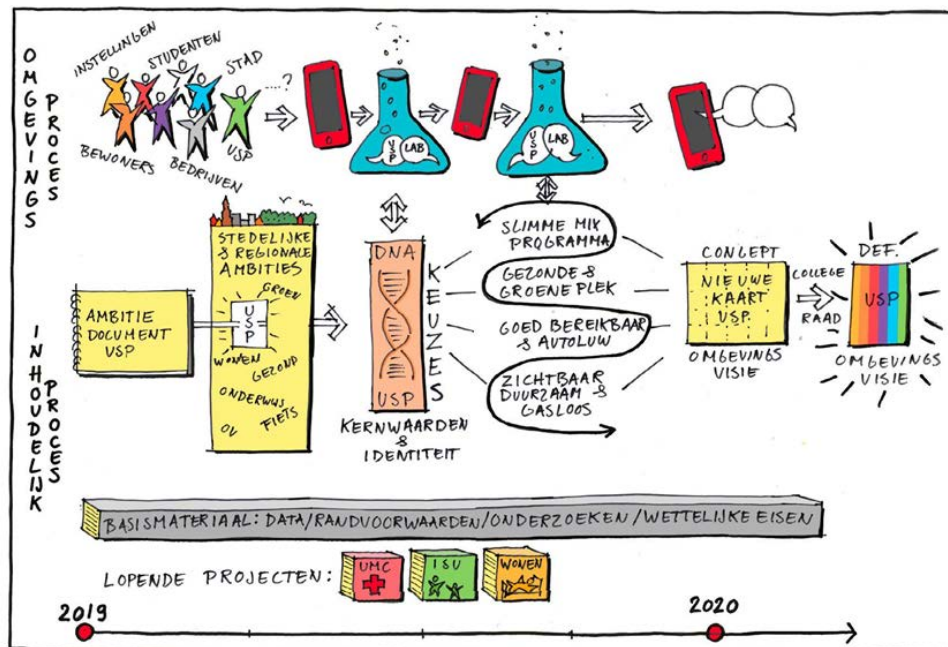
1 Achtergrond

Het Utrecht Science Park (USP) is het grootste science park van Nederland met een hoge dichtheid van kennisinstellingen op een klein oppervlak. De nabijheid van kennis en expertise op loopafstand is een sleutel tot succes. Concentratie van kennis en hoogwaardige technologie maakt van het Utrecht Science Park een interessante plek voor zowel nationale als internationale bedrijven. Dit blijkt onder andere uit het feit dat de Europese commissie in 2016 de regio USP beoordeelde als meest competitieve regio van Europa. Dagelijks komen tienduizenden (internationale) studenten en werknemers naar Universiteit, Hogeschool, ziekenhuizen, topbedrijven en -instituten. Zij hebben een grote impact op de vervoerstromen van en naar het USP vanuit de regio. Geografisch gezien ligt het centrum van Utrecht even ver weg als de omliggende centra van Bunnik, Zeist en De Bilt, wat niet alleen de relatie met de stad Utrecht maar ook de omgeving belangrijk maakt en in het bijzonder Maarschalkerweerd, Rijnsweerd en Amelisweerd.

Ondertussen lopen verschillende stakeholders in het gebied zich warm om grootschalige aanpassingen in hun gebouwencomplexen aan te brengen. Het Universitair Medisch Centrum Utrecht (UMCU) staat aan de vooravond van een grootschalige vernieuwing en modernisering van haar bezit. De Universiteit Utrecht (UU) staat op het punt om verouderde gebouwen te vervangen en te moderniseren. Verder zijn er doorlopende vragen voor nieuwe ontwikkelingen: (tijdelijke) huisvesting voor bijvoorbeeld internationale studenten, International School Utrecht, nieuwe bedrijvigheid, meer sportvelden. Daarbij, Utrecht groeit. In 2040 groeit de stad naar circa 450.000 inwoners. Deze inwoners moeten kunnen wonen, werken en ontspannen. Mede hierom is het USP (en Rijnsweerd) aangewezen als prioritair gebied in de ruimtelijke strategie van gemeente Utrecht (RSU).

De dynamiek in het USP neemt toe. Het is daarom van belang de verschillende trends en ontwikkelingen te vatten in een ruimtelijke visie op de toekomst van dit gebied, zodat sturing kan worden gegeven aan de komende initiatieven en ontwikkelingen. Een mooie uitdaging om voor dit belangrijke deelgebied een omgevingsvisie op te stellen, waarmee het ontwikkelperspectief in overeenstemming wordt gebracht met de ambities en doelstellingen van gemeente, partners en andere belanghebbenden waarbij de kernwaarden en kwaliteiten van het gebied die we gezamenlijk onderschrijven ten volle worden benut.

Het plangebied voor deze omgevingsvisie wordt ten westen begrensd door de A27, ten noorden door de A28, ten oosten door de Bunnikseweg/Tolakker en ten zuiden door de Rijnoever, het Fort Rhijnauwen, het Hoge Bospad en de Vossegatsdijk. Gezien de dynamiek, het unieke karakter en de complexiteit van het gebied gaat deze visie specifiek over het Utrecht Science Park. Er zijn op veel vlakken relaties met de omgeving zoals met Rijnsweerd, Maarschalkerweerd en de landgoederen ten zuiden en ten oosten van het plangebied. Hier zal in de omgevingsvisie USP veel aandacht aan worden gegeven. Ook de relaties met omliggende gemeenten en bijvoorbeeld de binnenstad worden meegenomen.

Figuur 1: Planproces omgevingsvisie USP

2. Thema's voor de omgevingsvisie USP

De UU heeft in samenwerking met haar partners in het USP het afgelopen jaar het "Ambitiedocument USP" opgesteld. Dit document is in januari 2019 officieel overhandigd aan de gemeente Utrecht en markeert de formele start van het proces van de Omgevingsvisie USP. Eén van de eerste vervolgstappen in dit proces is een vergelijking maken van het Ambitiedocument USP en de gemeentelijke en regionale doelstellingen en ambities. We brengen daarmee in beeld hoe de verschillende ambities en doelstellingen zich onderling met elkaar verhouden, evenals het integrale beeld dat hieruit ontstaat. Welke ambities staan op gespannen voet met elkaar? Welke ambities versterken elkaar? Voor welke doelgroepen? Wat zijn dilemma's? Welke keuzes zijn er te maken? Wat zijn de kernkwaliteiten? Wat is het koesteren en/of ontwikkelen waard?

Met bovenstaande in ogenschouw, is door de oogharen heen voorzichtig al een betekenis voor het USP te ontwaren: *USP = Utrecht + Science + Park*.

Utrecht

Hoe is de relatie met andere gebieden in de stad en de regio? Welke ingrepen in het mobiliteitsnetwerk laten zowel het USP, de stad als de regio beter functioneren?

Science

Hoe kan het Science-milieu zich verder ontwikkelen? Welke functies dragen hier aan bij? Hoeveel ruimte voor groei is er nodig en voor welke functies (werken, wonen, overig)?

Park

Hoe kan de groene omgeving in en om het USP meer betekenis krijgen voor de stad?

Hierna volgen de hoofdthema's die centraal staan in de omgevingsvisie. En bij ieder thema zijn, niet uitputtend, onderzoeksvragen opgenomen die indicatief zijn en helpen het hoofdthema scherp te krijgen en uit te diepen.

a) **Slimme mix van Programma**

Het gaat hierbij om de diverse functies die de doorontwikkeling van het USP mogelijk maken en verder versterken, bijvoorbeeld:

- Is er ruimte voor verdichting in het USP? Hoe is de verhouding tussen rood en groen (gebouwd en onbebouwd)?
- Welke nieuwe functies of groei van functies zijn mogelijk/wenselijk? Hoeveel ruimte komt er voor bedrijvigheid, valorisatie¹, wonen, ontmoetingsplekken en voorzieningen?
- Op welke manier geven we aandacht aan bedrijvigheid, valorisatie en werkgelegenheid voor iedereen?
- Op welke manier geven we onderzoek, onderwijs en zorg een plek?
- In de motie "niet bij science alleen" (november 2018) draagt de gemeenteraad het college op met bewoners, gebruikers, toekomstige bewoners en ontwikkelaars van de buurten Rijnsweerd en USP in gesprek te gaan over de realisatie van voorzieningen binnen dit verzorgingsgebied zoals een supermarkt, sportfaciliteiten of een eigen buurtteam. Op welke manier sluiten we aan bij behoeften die er leven onder bewoners?
- Hoe zorgen we op het gebied van wonen voor een goede balans tussen de wens van het college om te komen tot meer gemengde wijken en de ambitie van de UU om meer huisvesting voor studenten, kenniswerkers en expats?
- De herontwikkeling van het sportcomplex Olympos en een herschikking van de velden moet in samenhang worden bekeken met de ontwikkelstrategie en sportvoorzieningen in en rond Maarschalkerweerd en het onderzoek naar sportbehoefte in de stad.
- Biedt de ruimte binnen de rode contour voldoende kansen of is het wenselijk om aan de oostzijde van het USP de rode contour te wijzigen om zo de bestaande tramlijn te benutten (stimuleren ov-gebruik), ruimte te bieden voor groei en de overgang tussen stad en land hier op een aantrekkelijke wijze vorm te geven?

b) **Groene en gezonde plek voor de stad**

De bijzondere landschappelijke kwaliteiten zijn belangrijk voor het gebied zelf maar bieden ook perspectief voor doeleinden op het gebied van recreatie, sport, ontmoeting, verblijf, klimaat, energie, erfgoed, landbouw, vee, natuur, etc. Vragen hierbij zijn:

- Wat verstaan we voor het USP onder 'gezonde' omgeving?
- Wat is de lokale, stedelijke en regionale (toekomstige) betekenis van de groene omgeving?
- Welke typologieën zijn er binnen de groene omgeving te onderscheiden?
- Hoe kunnen de bestaande waarden van het landschap worden ingezet voor ruimte voor ontmoeten, sport, recreatie en gezonde mobiliteit in relatie tot de bebouwing?
- Wat is in de groene omgeving het duurzame/robuuste (publieke) raamwerk, wat is veranderlijk/adaptief?
- Hoe kunnen specifieke functies zoals sportvelden, zonnevelden/windmolens en diergeneeskunde worden ingepast in de groene omgeving? De velden rond het USP zijn op dit moment veelal in gebruik door de dieren van de faculteit Diergeneeskunde.

¹ Valorisatie is een gangbare term in de universitaire wereld en staat voor het proces dat kennis omzet naar commercieel haalbare producten, processen of diensten.

- Welke aspecten zijn als 'onderlegger' van de groene omgeving (mede) bepalend? Welke factoren (bodem, water, klimaat) spelen er? Waar moet rekening mee gehouden worden? Welke trends zijn er (bijvoorbeeld bodemdaling, grondwater)? Welke ondergrondse en bovengrondse infrastructuur? Welke nieuwe infrastructuur is bepalend/beperkend?
- Welke ontwikkelingen spelen in de groene omgeving buiten die van het USP en hoe zijn ze van invloed op de groene omgeving USP?
- Op welke wijze kan groen in het USP worden versterkt?

c) **Goed bereikbaar en autoluw** (mobiliteit en bereikbaarheid)

Een goede bereikbaarheid is van groot belang voor de doorontwikkeling van het USP. Er is een toekomstvaste verkeersstructuur nodig met ruimte voor alle modaliteiten – i.c. openbaar vervoer (OV), fiets, voetganger en auto – waarmee uitbreiding en groei van functies kan worden gefaciliteerd. Actuele onderzoeken tonen aan dat met alleen al de autonome ontwikkelingen (infra en vastgoed) de bereikbaarheidsproblemen in het USP in 2030 verder toenemen. Er is sowieso een aantal maatregelen (vooral fiets en OV) nodig om het USP bereikbaar en leefbaar te houden. Voor het faciliteren van een verdere groei van het gebied (mix van wonen, werken en voorzieningen) én de ambitie om een autoluw woon-werkgebied te realiseren zijn verdergaande maatregelen nodig. Gegeven de beperkte ruimte op het USP en op het omliggende wegennet moeten hiervoor doordachte keuzes worden gemaakt, waarbij in ieder geval de volgende vragen worden beantwoord:

- Hoe kan de verkeersstructuur op USP bijdragen aan de groeiambities van het USP?
- Hoe kan USP toegroeien naar een gebied, dat in het hart minder wordt gedomineerd door de auto? Waarbij meer ruimte is voor voetgangers en fietsers? En waarbij geen ruimte meer is voor auto's die niet in het gebied moeten zijn?
- Hoe kan de bestaande en nieuwe infrastructuur beter worden benut?
- Hoe kunnen de bestaande verbindingen voor openbaar vervoer en fietsers van en naar het USP worden versterkt?
- Hoe kan het netwerk van fiets- en voetgangersverbindingen op het USP worden versterkt?
- Hoe kan het anders organiseren van autoparkeren (aan de randen van het USP in mobility hubs maar ook verder buiten het gebied op afstand) bijdragen aan de groei van het gebied?
- Hoe kan het thema mobiliteit en bereikbaarheid op slimme wijze synergie creëren met de andere thema's?

d) **Zichtbaar duurzaam en gasloos**

USP heeft de ambitie in 2030 energieneutraal te zijn; de vraag naar warmte, koude en elektriciteit is in 2030 volledig gedekt door hernieuwbare bronnen. Deze ambitie staat omschreven in het ambitiedocument. Onderzoek is nodig naar waar de grote kansen liggen.

- Op welke manier kan USP naar een aardgasvrije warmtevoorziening en meer optimale elektriciteitsvoorziening gaan? (Stip op de horizon is een energieneutrale energievoorziening).
- Welke mix van technologieën (WKO, aardwarmte, zonnevelden, ect) kan worden ingezet om de doelstelling te bereiken en hoe kunnen deze worden gerealiseerd?
- Hoe kan de potentie voor duurzame opwek binnen het gebied optimaal worden benut?
- Wat zijn de cruciale beslismomenten om te komen tot een aardgasvrije energievoorziening? Wat zijn de nieuwbouw-, renovatie- en

grootonderhoudsplanningen van gebouwen en de huidige energievoorziening op aardgas?

- Hoe belangrijk is zichtbaarheid in de duurzaamheidsambities? En hoe verhoudt dat belang zich tot de numerieke duurzaamheidsprestaties?
- Hoe kunnen we het gebied als geheel laten bijdragen aan de ambities betreffende duurzaamheid en gezond stedelijk leven, in plaats van op kavelniveau te denken? Of zijn de wijzigingen in bouwblokken daar te klein voor?
- Hoe anticiperen we op het gebied van watercompensatie/klimaatadaptatie en geluidsbelasting? Blind rekenen op de huidige situatie is waarschijnlijk niet genoeg, in hoeverre houden we rekening met groeiscenario's?
- Wat zijn de mogelijkheden om materiaalstromen uit bouw- en sloopwerkzaamheden op elkaar af te stemmen?
- Tot slot dient uitgezocht te worden of er een milieu effectrapportage moet worden opgesteld.

Omdat de thema's met elkaar samenhangen, worden ze integraal uitgewerkt in de omgevingsvisie. Keuzes binnen het ene thema kunnen effect hebben op mogelijkheden binnen andere thema's. De kansen en beperkingen zullen daarom in samenhang worden onderzocht.

3. Relatie met omgevingsvisie Utrecht en stedelijke en regionale kaders

De omgevingsvisie USP zal een kader vormen voor het hierna op te stellen omgevingsplan, maar heeft zelf ook te maken met kaders waaraan zij gebonden is. Denk hierbij aan landelijke wet- en regelgeving en door de gemeenteraad vastgesteld beleid, dat alleen kan worden aangepast door een nieuw besluit van de gemeenteraad.

a. Stedelijke kaders

In principe is al het stedelijk beleid, zoals opgenomen in de stadsbrede omgevingsvisie, van toepassing op het USP. Dit beleid bestaat uit de (actualisatie van de) RSU en de circa 30 door de gemeenteraad vastgestelde beleidsnota's die daaraan ten grondslag liggen. Het is online te vinden op <https://omgevingsvisie.utrecht.nl/thematisch-beleid/>. Vanuit het stedelijke beleid wordt er een vertaalslag gemaakt naar het gebiedsbeleid.

De omgevingsvisie USP valt onder het gebiedsbeleid. Op de thema's die voor de omgevingsvisie USP van belang zijn, wordt samen met betrokkenen gewerkt aan de vertaling van het stedelijke beleid naar dit gebied. Mochten daar tegenstrijdigheden in ontstaan, dan zal de gemeenteraad daarover een beslissing nemen. Staat een onderwerp niet in het gebiedsbeleid, dan geldt het thematisch beleid over dit onderwerp.

b. Planologisch-juridische kaders

Andere door de gemeenteraad vastgestelde documenten, die betrekking hebben op het USP, zijn de vigerende bestemmingsplannen in het gebied (zoals bijvoorbeeld bestemmingsplan De Uithof uit 2010). Na vaststelling biedt de omgevingsvisie een afwijkingskader voor het bestaande bestemmingsplan en op termijn zal het bestemmingsplan worden vervangen door een omgevingsplan.

In de provinciale structuurvisie is onder meer de rode contour opgenomen waarbuiten de gemeente Utrecht niet mag bouwen. In de opvolger van deze structuurvisie, de provinciale omgevingsvisie, die nu in de maak is, wordt onderzocht in hoeverre de systematiek van het rode contourenbeleid nog voldoet. Naar verwachting wordt de provinciale omgevingsvisie in 2021 afgerond. Volgens de Omgevingswet (artikel 2.2) moet een bestuursorgaan rekening

houden met de taken en bevoegdheden van andere bestuursorganen. In het participatieproces zal daarom ook ruimte worden gegeven aan afstemming met omliggende gemeenten, provincie, waterschap en rijksoverheid (met name Rijkswaterstaat).

4. Scope en afstemming lopende projecten

Scope

Het toekomstperspectief van het USP kan niet worden beschouwd zonder de samenhang met de directe omgeving mee te nemen. Zo zijn er sterke relaties met:

- De landgoederen (o.a. Amelisweerd en Oostbroek) – vanwege de wisselwerking tussen stad en landschap en de kansen voor landschap, recreatie, natuur, wellicht ook voor samenwerking met Dierengeneeskunde.
- Maarschalkerweerd – vanwege het landschap én vanwege de sportvoorzieningen, recreatie en Nieuwe Hollandse Waterlinie (NHW).
- Rijnsweerd (inclusief het ambitiedocument Rijnsweerd) – als goede buur waarmee functies gedeeld en/of uitgeruild kunnen worden, met name ten aanzien van de bereikbaarheid en mobiliteit, maar ook voor de bedrijvigheid en de buurt-/wijkvoorzieningen.
- In gezamenlijkheid met de partners uit het USP en Rijnsweerd wordt onderzoek gedaan naar de energievoorziening van de gebieden.
- De relatie met het Ruimtelijk Economisch Programma.
- De omliggende gemeenten – vooral Bunnik, De Bilt en Zeist vormen een belangrijke schakel in het succesvol functioneren van het USP, door onder meer vanwege de bereikbaarheid, OV, idem voor (station) Lunetten en Galgenwaard.
- De uitbreiding van de A27 en de hieraan gerelateerde werkzaamheden.
- De nominatie van de NHW als Unesco Wereld Erfgoed.
- De betekenis van het USP op nationaal en internationaal niveau.

Om in de toekomst de ambities ook daadwerkelijk te realiseren en te laten landen in nieuwe ontwikkelingen en projecten is het van belang om een gedragen omgevingsvisie te hebben die als basis dient voor het bijbehorende toetsingskader in de vorm van een omgevingsplan. Gemeente is nu aan zet om deze randvoorwaarden tot stand te brengen.

Wel moet voor ogen worden gehouden dat de eigenaren van de grond de sleutelposities hebben voor wat betreft het daadwerkelijk (laten) realiseren van de ambities. De UU heeft het overgrote deel van de grond in eigendom; het UMCU bezit de grond aan de noordoostzijde en de gemeente heeft de grond van de hoofdinfrastructuur in handen. Vanuit die positie kan de gemeente maar beperkt zelf projecten initiëren. De gemeente kan wel behoeftes en ambities faciliteren door middel van een publiekrechtelijk kader.

Lopende projecten

Er is sprake van grote dynamiek in het USP. Enkele ontwikkelingen kunnen niet wachten op de omgevingsvisie en zijn inmiddels al opgestart of gaan binnenkort starten. Deze ontwikkelingen zijn:

- de International School Utrecht voor basis en voortgezet onderwijs;
- een nieuwe woontoren voor studenten (de vijfde) voor de SSH; en
- de aanpassing van het noordcluster van het UMCU en de zoektocht naar een nieuwe locatie voor het Ronald McDonald-Huis.

Er vindt frequente afstemming plaats tussen de projectteams die aan deze ontwikkelingen werken en het projectteam dat de omgevingsvisie USP opstelt. Zo nodig vinden er bijstellingen

plaats in de opgaven of wordt het proces van de omgevingsvisie verrijkt met de resultaten van de projecten. Op deze wijze wordt geborgd dat deze ontwikkelingen plaatsvinden passend binnen de uitgangspunten van de nieuwe ambities van de omgevingsvisie in wording.

5. Proces en participatie

Proces

Het proces bestaat uit de volgende stappen:

Stap 1: ophalen en toetsen ambities

In deze stap is het ambitiedocument van het USP het uitgangspunt. Het ambitiedocument wordt vergeleken met stedelijke en regionale ambities en we toetsen de ambities door geïnteresseerden en belanghebbenden te vragen en deze aan te vullen en te verbreden door middel van (digitale) participatie.

Stap 2: bepalen van de kernwaarden en maken van keuzes

De ambities geven ons input voor het USP lab (stadsgesprek) over het DNA; welke gezamenlijke kernwaarden worden onderschreven voor het USP? En waar schuurt het? Dit doen we met een brede vertegenwoordiging van geïnteresseerden en belanghebbenden. In deze fase informeren we de raad over de uitkomsten.

Stap 3: verdieping op deelthema's

In fase drie gaan we de kernwaarden verder uitwerken in deelthema's. In kleinere deelsessies zoeken we aan de hand van onderzoeksvragen concretisering en verdieping op de inrichtingsvraagstukken. Ook hierin kunnen belanghebbenden in kleiner comité meedenken, op basis van expertise en interesse.

Stap 4: vertaling naar omgevingsvisie

In de laatste fase vertalen we antwoorden op de onderzoeksvragen uit deelthema's naar uitgangspunten in een concept omgevingskaart / omgevingsvisie.

Participatie

Uitgangspunt is dat de omgevingsvisie tot stand komt in een gezamenlijk proces met stakeholders. In het USP hebben is een grote verscheidenheid aan doelgroepen (stakeholders) die in meer en in mindere mate zijn georganiseerd. Zij hebben een belang in of rondom het gebied bijvoorbeeld als eigenaar, gebruiker of beheerder en dus ook bij mogelijke ontwikkelingen. Naast de georganiseerde stakeholders (zoals de kennisinstellingen, bedrijven, woonbesturen, natuurorganisaties, omliggende gemeenten, Rijkswaterstaat, OV-bedrijven etc.) betrekken we ook de individuele studenten, medewerkers van instituten, werknemers van bedrijven, bewoners en bezoekers actief bij het proces.

Om een goede visie te maken is het noodzakelijk alle behoeften in kaart te brengen en aanwezige kennis te gebruiken om tot de juiste uitgangspunten te komen. Daarvoor doorlopen we een inhoudelijk planvormingsproces met daarbinnen verschillende participatiemomenten. Er wordt daarbij gebruik gemaakt van verschillende instrumenten zoals digitale participatiemiddelen, persoonlijke contactmomenten en de zogeheten USP labs (stadsgesprekken en deelsessies). Per stap en doelgroep kijken we welke instrumenten geschikt zijn. We nemen de omgeving zoveel mogelijk mee gedurende het proces en informeren hen tussentijds over uitkomsten, afwegingen en dilemma's. Er is uiteraard veel kennis aanwezig op de faculteiten van de onderwijsinstellingen en we willen de specifieke denkkracht van studenten en docenten benutten.

Een ieder mag formeel reageren op de concept-omgevingsvisie via inspraak. In een reactienota, die wordt meegestuurd naar de raad, maken we inzichtelijk hoe we de reacties wel of niet hebben verwerkt en beargumenteren we dat. Pas als de raad een besluit heeft genomen is de omgevingsvisie definitief.

Bovengenoemde aanpak bevat een aantal concrete handvatten en afspraken om samen met alle betrokkenen te komen tot een omgevingsvisie. Tegelijkertijd is het een dynamisch proces waarin we kunnen bijsturen als blijkt dat dit nodig is.

6. Betrokkenheid gemeenteraad

De raad komt op verschillende momenten in het proces in beeld. Vooraf bij de startnotitie om de kaders vast te stellen en haar rol te bepalen. Na fase 2 waarin we het DNA bepalen zullen we de raad informeren. Tot slot komt de raad in beeld bij de besluitvorming over de omgevingsvisie. Het kan zijn dat bepaalde voorstellen met elkaar botsen. Deze maken we inzichtelijk en nemen we op als besispunten voor de raad.

Uiteraard is de raad ook welkom om deel te nemen aan de participatiemomenten. We nodigen raadsleden graag uit om gedurende het proces aanwezig te zijn en zo een goed beeld te vormen van de diverse belangen, waarden, argumenten en mogelijke tegenstrijdigheden. Kennis en ervaring die de raad kan gebruiken bij de besluitvorming en op basis waarvan zij kan controleren of belanghebbenden goed zijn betrokken bij de totstandkoming van de omgevingsvisie.

7. Planning en organisatie

Organisatie

De omgevingsvisie USP is vooral gericht op het fysieke domein en de leefbaarheid in de volle breedte en daarbinnen integraal van opzet. De vele thema's raken de portefeuilles van het gehele college. Wethouder Klaas Verschuure treedt op als coördinerend wethouder namens het college.

In de projectaanpak van de omgevingsvisie wordt ervan uitgegaan dat de belangrijke partners binnen het USP goed zijn aangehaakt en ook actief deelnemen aan het planproces. Door middel van een partneroverleg voeren de belangrijke partners gezamenlijk regie op het project. In het partneroverleg hebben in ieder geval de volgende partijen zitting: UU, UMCU, Stichting Utrecht Science Park, Hogeschool Utrecht en de Gemeente Utrecht, en zo mogelijk aangevuld met vertegenwoordigers van grote bedrijven en studentenorganisaties.

Globale planning en fasering omgevingsvisie USP

Stap 1: Ophalen en toetsen ambities	Medio 2019
Stap 2: Bepalen van de kernwaarden en maken keuzes	3 ^e en 4 ^e kwartaal 2019
Stap 3: uitwerken thema's en opstellen concept-omgevingsvisie met betrokkenen	1 ^e kwartaal 2020
Brede terugkoppeling	3 ^e kwartaal 2020
Stap 4: Formeel bestuurlijk traject	
Ter inzage legging ontwerp omgevingsvisie	4 ^e kwartaal 2020
Bestuurlijk besluitvormingsproces	4 ^e kwartaal 2020
Vastgestelde omgevingsvisie	1 ^e kwartaal 2021
